

Anneke Derksen strijdt voor bewustwording:

‘Latex kan je immuun

Het aantal mensen met latexallergie is de laatste decennia exponentieel gegroeid. Een van de slachtoffers is Anneke Derksen. Ze werd dood- en doodziek en moest haar carrière als anesthesiemedewerker van de ene op de andere dag beëindigen. Met een boek en een website strijdt ze voor bewustwording. Er zijn namelijk nog steeds ziekenhuizen in Nederland die hun personeel blootstellen aan latex.

TEKST: ASTRID VAN PELT

Het is wellicht de meest onderbelichte beroepsziekte: latexallergie. Toch krijgt 10 tot 15 procent van de medewerkers in de gezondheidszorg hier door een overmatige blootstelling aan latexproducten vroeg of laat mee te maken. Dat deze allergie veel verder gaat dan een onschuldige niesaanval, blijkt uit het verhaal van Anneke Derksen (53). Zij werd als anesthesiemedewerker geteisterd door de heftigste vorm van deze allergie, waardoor ze haar werk niet meer kon uitoefenen. In haar boek *Tussen de schuifdeuren van de Eerste Hulp* beschrijft ze wat ze meemaakte. *Ik kom uit mijn bed met een gezwollen gezicht dat vol zit met blaasjes. Toch ga ik naar mijn werk, we zitten met een personeelstekort. 's Middags sta ik met een oogarts op een niet-chirurgische OK, zodat ik geen smoeltje hoeft te dragen. Hij roept verschrikt: 'Jou wil ik niet op de OK hebben!' Waarop mijn teamleider zegt dat ik dan maar naar huis moet gaan. Het voelt als een vrije middag, ik heb nog geen idee van de donkere wolk die boven me hangt. (passage uit 'Tussen de schuifdeuren van de Eerste Hulp')*

Het is 2003 en dit is Annekes eerste heftige aanval. Vanaf dat moment gaat het bergafwaarts met haar; ze wordt ernstig ziek. Bij het minste of geringste slaat haar immuunsysteem op hol. Op het dieptepunt weegt ze nog maar 47 kilo.

Hoewel Anneke werd gekweld door de heftigste vorm van latexallergie, is ze geen uitzondering. Het aantal mensen die allergisch zijn voor latex, is de laatste decennia exponentieel gegroeid. De meeste van deze patiënten zijn werkzaam (geweest) in de gezondheidszorg.

Door het grootschalige gebruik van latexhandschoenen kunnen mensen een allergie voor dit materiaal ontwikkelen. Handschoenen dragen van pvc of vinyl helpt niet, tenzij collega's ook geen latex meer om hun handen hebben. Zolang ziekenhuismedewerkers poederhandschoenen van latex blijven

-systeem vernielen'

dragen, komen de latexdampen via de slijmvliezen alsnog in het lichaam terecht, omdat het rondzwevende poeder ook latexdeeltjes bevat.

Wat begint als wat onschuldige jeuk en uitslag, kan – in uitzonderlijke gevallen – resulteren in een levensbedreigende anafylactische schok.

Schoenen en plakband

Hoewel latexhandschoenen in veel gevallen latexallergie veroorzaken, reageert het immuunsysteem bij een vergevorderde allergie ook op andere producten, zelfs als daar maar een spoortje latex in te bekennen is: kauwgom, douchegordijnen, fietshandvatten, schoenen, enveloppen met een plakrand, knoppen van de afstandsbediening ...

Zelfs plakband is niet meer veilig. Anneke Derksen: 'Toen ik mijn zoon hielp met het kaften van zijn boeken en daardoor een paar keer plakband op mijn vingers had, reageerde mijn lichaam direct: ik kreeg uitslag in mijn gezicht en ik voelde me ongelofelijk moe.'

'Veel ziekenhuismedewerkers lopen rond met een latexallergie zonder dat ze dat zelf weten', vertelt ze. 'Ze voelen zich moe, hebben hoofdpijn of jeukende handen. Aanvankelijk zijn het onschuldige klachten, onschuldig genoeg om gewoon te blijven werken, maar ondertussen realiseren ze zich niet dat ze hun immuunsysteem hiermee de vernieling in helpen.'

Doodziek

Achteraf gezien is de allergie van Anneke Derksen al in 1998 begonnen. 'Alleen herkende ik die toen niet als zodanig.

Vormalig anesthesiemedewerker Anneke Derksen.

Mijn lip zwol op wanneer ik bepaalde groenten of vruchten at, zoals avocado. Dit was een zogenaamde "kruisreactie", waarbij je immuunsysteem reageert op stoffen die lijken op de stof waarvoor je allergisch bent. Overgevoeligheid voor plantaardige producten is in veel gevallen een indicatie voor een latente latexallergie. Maar omdat het ziekenhuis me hier nooit voor gewaarschuwd had, raakte ik niet gealarmeerd. Ik voelde me vijf jaar lang steeds zieker worden, totdat ik in 2003 plotseling zo ontzettend ziek werd, dat ik met geen mogelijkheid meer normaal kon functioneren.'

Van de een op de andere dag was haar carrière als anesthesiemedewerker voorbij. Wanneer ze geteisterd werd door een aanval lag ze dagenlang op bed. 'Ik was echt dood- en doodziek.'

Derksen is nog steeds verbijsterd dat er ziekenhuizen zijn die zo laks met deze ziekte omgaan. 'Latexallergie is al in 1947 beschreven, en in 1998 zelfs aangemerkt als beroepsziekte. Veel ziekenhuizen laten deze informatie echter volledig links liggen: ze informeren de medewerkers niet over de grote gevaren en onderwerpen hen niet standaard aan een bloedtest die scant op een latexoverge-

voeligheid. Maar het grootste probleem is dat ze de bron van het probleem niet aanpakken: de latexhandschoenen zelf.' 'Een simpel rekensommetje laat zien dat je als ziekenhuis kostenvrij over kunt naar een latexarm beleid. Ga maar na wat een kostenpost het is voor een ziekenhuis wanneer je medewerkers door een latexallergie in de WAO terecht komen en je vervanging voor hen moet regelen. En wat denk je dat het kost als er een rechtszaak tegen je aan wordt gespannen?'

Juridisch getouwtrek

Die rechtszaak kwam er. Derksen stelde het ziekenhuis aansprakelijk voor haar arbeidsongeschiktheid en eiste een schikkingsbedrag. Dat mondde uit in een jarenlange rechtsgang. 'Ik werd aanvankelijk niet geloofd door de rechter, en het ziekenhuis bleef star volhouden dat het wel degelijk een *low latex*-beleid voerde. In de hoogtijdagen was ik er soms wel 25 uur per week mee bezig, terwijl ik in die tijd ernstig ziek was. Er bestond nog geen jurisprudentie over; ik was de eerste die zich in zo'n jarenlange strijd stortte. Je moet behoorlijk sterk in je schoenen staan om als individu de strijd met een groot ziekenhuis aan te gaan.'

In haar boek heeft ze het jarenlange juridische getouwtrek uitgebreid beschreven. 'Volgens sommige mensen leest het als een spannende thriller. Het is bijna surreëel om zo hard te vechten tegen het ziekenhuis waar je zo lang met veel plezier hebt gewerkt.' Hoewel ze haar voormalige werkgever voor de rechter daagde, geeft ze in haar boek niet prijs om welk ziekenhuis het gaat. Naar eigen zeggen vocht ze niet zozeer tegen het ziekenhuis zelf, als wel tegen de blinde vlek die daar bestond. Ook was haar ziekenhuis bepaald geen uitzondering: er zijn nog steeds ziekenhuizen in Nederland die hun personeel blootstellen aan latex.

In de zomer van 2011 werd de zaak bij het hof in Amsterdam definitief afgerond: het ziekenhuis erkende aansprakelijkheid en Anneke Derksen ontving een schikkingsbedrag. Toch is haar strijd hiermee nog niet ten einde. 'Ik red het wel, ik heb me laten omscholen en ik werk nu met veel plezier als loopbaancoach. Maar het gaat mij om al die andere mensen die door deze allergie arbeidsongeschikt geraakt zijn, en de mensen die het nog boven het hoofd hangt. Er is nog zo veel onwetendheid rondom latexallergie. Daarom heb ik een website in het leven geroepen die informatie geeft over deze ziekte.'

Latexallergienederland.nl, zoals haar website heet, fungeert als een vraagbaak voor mensen die door hun werk blootgesteld worden aan latex. De site geeft medisch, praktisch en juridisch advies aan mensen die een allergie ontwikkeld hebben en aan mensen voor wie dat gevaar op de loer ligt.

Grondig wassen

Derksen maakt regelmatig een dag vrij om latexallergie onder de aandacht te brengen. 'Bewustwording is essentieel, niet alleen onder ziekenhuismedewerkers. Ik heb de Voedsel en Waren Autoriteit op het probleem geattendeerd (vanwege de latexhandschoenen die in veel keukens gebruikt worden, red.), onlangs stond ik op de informatiedag van Stichting VoedselAllergie en ik hoop dat ik in de toekomst op congressen voor de medische sector dit probleem onder de aandacht kan brengen.'

'Theoretisch kan over vijf jaar al het latex uit de Nederlandse ziekenhuizen verdwenen zijn', constateert ze. 'Of dat ook zo is, hangt volledig af van de mate van nationale bewustwording. Ik vergelijk het altijd maar met de geschiedenis van het asbest: lange tijd was bekend dat het schadelijke effecten teweeg kon brengen maar werd er niet naar gehandeld. Totdat de alarmbellen ineens massaal gingen rinkelen.'

Het is nu meer dan zeven jaar geleden dat de allergie zich in alle hevigheid bij Derksen uitte. 'Ik functioneer nu beter dan ooit, maar ook alleen omdat ik me aan heel strenge leefregels houd. Als ik met vrienden uit eten wil, dan moet ik van tevoren altijd even navragen of er in de keuken met latexhandschoenen wordt gewerkt. Wanneer ik als loopbaancoach een training volg, dan moet ik strategisch gaan zitten: in de parfumwalmen van een ander gaat het meteen mis. Als ik even snel ergens een plakbandje op plak, volgt altijd een grondig handenwasritueel. Natuurlijk is het wel eens moeilijk deze strakke discipline te allen tijde te handhaven, maar ik ben zo ontzettend ziek geweest dat ik er alles voor over heb om een nieuwe aanval uit te weg te gaan.' ◀

ISBN 9789081790406

Prijs: €14,95

Te koop via haar website:

www.latexallergienederland.nl.

Latexallergie

TEKST: NEDERLANDS CENTRUM VOOR BEROEPSZIEKTEN: WWW.BEROEPSZIEKTEN.NL

Ziektebeeld

Huidklachten door contact met latex ontstaan na direct contact van de huid met latex of soms ook door blootstelling via de lucht. Dit laatste komt bijvoorbeeld voor door blootstelling aan stuwende latexdeeltjes in handschoenpoeder. Meestal ontstaan netelroos of galbulten (urticaria) met klachten van jeuk, branderigheid, roodheid en zwelling van de huid. Gewoonlijk verdwijnen deze klachten na 1 of 2 uur weer spontaan. Bij langdurig dragen van latexhandschoenen kunnen deze verschijnselen overgaan in eczeem van de handen. Naast de huid kunnen ook de slijmvliezen van de neus en de ogen op latex reageren, met klachten van roodheid, tranenvloed en een gezwollen en lopende neus. In ernstige gevallen breiden de galbulten zich over het gehele lichaam uit en raken de slijmvliezen ook aangedaan met als gevolg zwellingen in de neus, de lippen, de ogen, de keel, astma, buikpijn en diarree. Uiteindelijk kan een (anafylactische) shock optreden. Om die reden zijn mensen met latexallergie voorzien van een schriftelijke verklaring voor noodsituaties. Bekend is dat mensen met een latexallergie ook overgevoelig zijn voor tropische vruchten als bananen, avocado en kiwi. Dit ontstaat door de aanwezigheid van gemeenschappelijke eiwitten die overgevoeligheid veroorzaken.

Oorzaken

Latexallergie is pas sinds ongeveer 1980 bekend. De problemen ontstonden met name in de gezondheidszorg door het toegenomen gebruik van gepoederde latexhandschoenen. Langdurig dragen van dit soort handschoenen blijkt een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van latexallergie. Maar de overgevoeligheid kan zich ook al door een zeer

lage blootstelling ontwikkelen, zoals het opblazen van ballonnen. Risicogroepen voor latexallergie zijn verder patiënten die al vaak zijn geopereerd, spina bifida patiënten, mensen met een aanleg voor atopie, mensen met handeczeem en allergieën voor “tropisch fruit” zoals bananen, kiwi en avocado etc.

Diagnostiek

Om de diagnose latexallergie te stellen is onderzoek door een dermatoloog noodzakelijk. Dit begint altijd met goed uitvragen van klachten, beloop, uitlokkende factoren, aanleg, voorgeschiedenis, beroep en medicijnen. De diagnose kan worden gesteld met huidpriktesten en het bepalen van de aanwezigheid van speciale antistoffen in de huid (IgE). Deze antistoffen tegen latexeiwit kunnen ook met commercieel verkrijgbare tests in het bloed (bijvoorbeeld RAST) worden aangevoerd. De betrouwbaarheid van het bloedonderzoek is echter minder dan die van de huidtesten. Het is ook mogelijk huidprik of plakproeven te doen met de verdachte handschoenen. Vanwege het risico van het optreden van algemene verschijnselen (shock!) wordt dit alleen in gespecialiseerde centra gedaan. Ook de diagnose beroepsastma door latex wordt gesteld aan de hand van de klachten en verschijnselen en het typische patroon daarin: optreden of verergering van klachten en verschijnselen tijdens werkdagen en verbetering tijdens vrije dagen, aangevuld met huidpriktesten. Verder kan dan met behulp van longfunctieonderzoek gekeken worden naar luchtwegvernauwing en toegenomen gevoeligheid van de luchtwegen.

Vóórkomen

Latexallergie komt voor bij 0,12% van alle volwassenen en bij 3% van alle vol-

wassenen met atopie. Eind jaren 90 bleek 3 tot 17 zeventien procent van de verpleegkundigen en artsen overgevoelig te zijn geworden voor latex. Nadat in Duitsland in 1997 het gebruik van gepoederde latexhandschoenen werd verboden, daalde het aantal gevallen van latexallergie in 2002 met 83,6%. In Nederland zijn in de Arboconvenanten in de gezondheidszorg en de academische ziekenhuizen afspraken gemaakt over vervanging van gepoederde latexhandschoenen door poedervrije, eiwitarme varianten of handschoenen van vinyl of nitril.

Het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten ziet de laatste jaren het aantal meldingen van latexallergie gestaag dalen. In 2006 bedroeg dit een kwart van het aantal in 2000 (32).

Preventie

Vermijden van onnodig handschoengebruik en vervanging van gepoederde latexhandschoenen door niet gepoederde, eiwitarme handschoenen is het meest succesvol om latexallergie te voorkomen. Gebruik van latexvrije materialen bij personeel met een bewezen latexallergie. Preventief Medisch Onderzoek (PMO) door de bedrijfsarts in risicogroepen om medewerkers met huid- en longproblemen door latex op te sporen. Ook geschikt om huidafwijkingen te signaleren die mensen gevoeliger kunnen maken voor het ontstaan van allergieën. ◀

Meer informatie:

Nederlands Centrum voor Beroepsziekten:
www.beroepsziekten.nl

Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie: www.huidarts.info

Arboportaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid:
www.arboportaal.nl